

הפסקים בשמונה עשרה ועוד דינים - שיעור 614

I. הפסקים בשמונה עשרה

- (א) **מדינה מותר להפסיק** באמצע קריאת שמע מפני היראה והכבוד (שו"ע ס"ו) מ"מ כתפילת שמונה עשרה אינו כן דכיון דהוי כעומד לפני המלך אסור לו להפסיק אפילו מפני הפסד ממון (ערוך השלחן ק"ד - ה) ומ"מ יש מקומות שמותר להפסיק
- (ב) **נפל ספר על הארץ** ואינו יכול לכיין מותר להגביהו כשיסיים הברכה שהוא עומד בה ואם התחיל להתפלל שמו"ע בלי סידור ונתבלבל מותר לילך למקום הידוע לו ליקח משם סידור (מ"ב ז"ו - ז) ומותר לו גם לשאול חברו מה הדין בהלכה שנסתפק בדבר הנוגע לתפלתו (אשי ישראל ל"ז - ח) ויותר טוב ברמיזה ואם א"א ברמיזה בהליכה ובדיעבד בדיבור ועיין בערוך השלחן (שס) אמנם עיין באג"מ (ד - מ - י"ד) דאם נפל טליתו מעליו אין רשאי להגביהו אבל נפל ירמילקא מחויב להגביהו
- (ג) **כשהילד לא רוצה ללכת** בלעדיו מותר לאבא לצאת עם בנו לעשות צרכיו באמצע שמו"ע (אשי ישראל ל"ז - ה) ה"ה מ"ד בשם החזו"א) וגם מותר לאב להראות לילד בסידור היכן להתפלל אם הדבר מפריע לאבא לכיין בתפילה וע"ע בערוך השלחן (ק"ד - ד) וגם אם הקטן בוכה בבית הכנסת ומפריע לציבור המתפללים צריך האב לצאת עמו החוצה (שס) וה"ה הטלפון שנקרא cellphone צריך לצאת בו שלא להפריע הציבור
- (ד) **להפסיק ולפרש בפה** בלע"ז כוונת וביאור התפלה אשר ע"י זה יכוין יותר לבו לשמים פשוט שהוא הפסק ואסור ואפילו בין הפרקים ואפילו בפסוקי דזמרה הוא הפסק ודינו כמזיד וחוזר לראש דעל כל פנים הרי לא נתכוין לתפלה שתיקנו חז"ל שאינו תפלה ולא דמי לשח דברים בטלים שלא שייכי לתפלה שלא מקלקל מה שהתפלל וחוזר רק לראש הברכה אם הוא באמצע התפלה (אג"מ ג - ח)
- (ה) **העומד בתוך שמו"ע** אצל כותל מזרחי שהוא אחורי הכהנים בעת ברכת כהנים רשאי ומחויב לילך משם ולעמוד בפני הכהנים (אג"מ ה - כ - כ"ג)
- (ו) **התחיל להתפלל** שלא לצד מזרח יצדד פניו למזרח ואל ישנה מקומו (מ"ב ז"ד - י) וביהכ"נ שהארון בצד דרום צריך להתפלל לצד דרום אך יצדד פניו למזרח (מ"ב שס)

II. עוד דינים

- (א) **מי שיסדר בעצמו תפלה** כפי שהוא מבין באנגלית הוא דבר הבל ולא יצא בזה אלא שעד שילמוד בלשון הקודש יאמר נוסח התפלה באנגלית שנדפסו וטוב למצוא תרגום לאנגלית ממי שידוע לשומר תורה ומצוות ביותר (אג"מ ז - ט - ז)
- (ב) **השלשה פסיעות בסיום השמו"ע** - עיין באג"מ (ד - קכ"ז - ז) דעת הגר"א שאין חילוק איך לעשות ואמנם דעת האג"מ כדעת השע"ת (קכ"ג - ט) דבתחלה יפסע קטנה ברגלו השמאלית ואח"כ יפסיע גדולה בימנית ואח"כ יפסע באופן שיהיו רגליו שוים ומי שמוסיף על ג' פסיעות הוי יוהרא (קכ"ג - ז) שנראה שהוא חולק כבוד לשכינה יותר משאר בני אדם ובאיטר עיין בבה"ל (קכ"ג - ז"ה כשפוסט) שמתחיל בימינו
- (ג) **לענין השתיקה** לשמוע ברכת כהנים למי שעומד בתוך תפילת שמו"ע - עיין באג"מ (ה - כ - כ"ג) בשמו"ע ליכא שום ענין הפסק לא רק לרש"י שהביאו התוס' (זרכות כ"א: ז"ה ע"ד) דמי ששומע מפי החזן קדיש או קדושה ישתוק וישמע אלא אף לר"ת ולר"י דסוברין דשומע כעונה הוא הפסק מ"מ יכול לשמוע ברכת כהנים דהא אינו צריך לענות כלום אלא רק לשמוע ועיין באג"מ (ג - ד) שפסק כרש"י שישתוק וישמע מהש"ץ
- (ד) **אדם שנתנמנם באמצע** תפילת שמונה עשרה וספק לו באיזה ברכה עומד צריך לחזור לברכה שידוע בודאי שלא אמרה (אשי ישראל ל"ח - ז) וזה דעת החיי אדם (כ"ד - כ"ה) ודלא כהבה"ל (ק"ז - ז"ה חס ה"ח)
- (ה) **הש"ץ בתפילתו בלחש** לא יאריך יותר מדי כדי שלא יטריח הציבור (אשי ישראל כ"ז - מ"ג)
- (ו) **לילדים הלומדים בישיבה** אין להתפלל בבית הכנסת בחיפזון שעל ידי כך יתחנכו שלא כראוי ויתפללו בהישיבה במקום שלומדים בלא מנין ותימשך כשלושת רבעי שעה ואין זה נחשב ביטול תורה (אג"מ ה - ו)
- (ז) **אסור ללמוד בשעת חזרת הש"ץ** בכל אופן יש מדינא ויש מטעם המגן אברהם (קכ"ז - ח) (אג"מ ז - י"ט) ואבאר

(ח) להאריך בתפלת שמו"ע תלוי בכמה דברים ואבאר

(ט) באחד שמכוין יותר ביחידות - עיין באג"מ (ג - ז) שתפלה בצבור עדיף מיתרון כוונה שהוא רק חשיבות ומעלה משא"כ תפלה בצבור הוא חיוב בעיקר מצות תפלה ועוד בזמנינו ליכא מי שיכול לומר שהוא מכוין כראוי (ש"ע ט - ג) ועיין ברמ"א (ז - י"ח) לא ירגיל עצמו להתפלל בלי ציבור ואפשר הוא הדין במי שעומד בתוך שמו"ע ומרגיש שאינו מכוין כלל מ"מ צריך לגמור השמו"ע

(י) יש שאין אומרים חזרת הש"ץ בתפלת מנחה - עיין בשו"ת אז נדברו (ז - כ"ג) משום שרגילים לומר השיעורים לפני מנחה ולא יכלו לכוין היטב וכן משמע מתשובת הרמב"ם שהעם אינם פונים דעתם לתפלת הש"ץ וכמעט שמברך לבטלה

(יא) יכוין רגליו זה אצל זה כאלו הוא מלאך (ה"ה - ה) אבל אם הדבר קשה מותר בדיעבד ואם הוא יושב בעגלה מ"מ יכוין רגליו (מ"ב) ואם בשיטה אינו רוצה אינו יכול להיות הש"ץ (אג"מ ה - ל"ח - ה)

(יב) המתפלל שמונה עשרה בלחש עם חזרת השליח ציבור אם נחשבת תפלה בציבור עיין ברמב"ם (תפלה ט - ז) כיצד היא התפלה בציבור שיהיה אחד עומד ומתפלל בקול רם וכל הציבור שומעים ולכן נראה שגם חזרת השליח ציבור נחשבת תפלה בציבור וכ"כ השו"ת חתם סופר (י"ד) וכ"כ החזון איש (י"ט - ז) אמנם הפרי מגדים (סוף ל"ז) כתב דלא נחשב כתפלה בציבור וכ"כ האג"מ (ג - ט) וראיתו מהרמ"א בשם הטור (ק"ט - ז) דלכתחלה לא יתחיל היחיד עם הש"ץ אלא ימתין עד אחר שאמר קדושה דכיון דשום אדם אינו יוצא בתפלה זו אינה כתפלה בציבור להתחיל אפילו עכשיו הוא תקנת חכמים והוי תפלה בציבור

(יג) מנין שיש בו ששה מתפללין בצירוף עוד ארבעה שכבר התפללו האם נחשב תפלתם כתפלה בציבור - עיין בהרמב"ם (ה"ל) דמוכח שנחשבת תפלה בציבור אמנם הרמ"א בדרכי משה בשם שו"ת מהר"י מינץ (ס"ט) כתב שצריך דוקא עשרה שלא התפללו וכ"כ האג"מ (ב - ה) דאין תפלתם נחשבת כתב"צ והניח בצ"ע על הרמב"ם שדוקא בעשרה השכינה עמהם והוא עת רצון (צרכות ח) ודלא כהרמב"ם אבל לקדושה אפילו ליחיד יכול לאומרה באנשים שכבר התפללו וזה רק בדיעבד לשיטת רש"י אמנם השו"ת יחזה דעת (ה - ז) בשם כמה פוסקים כתב שיש להתיר והמה המג"א (ס"ט - ז) השו"ע הרב (ה) והמ"ב (ח) דששה נקרא בציבור מ"מ יותר טוב שמתפלל בקול רם ולא בלחש

(יד) בשמונה עשרה אם לא כיוון לברכת אבות יחזור ויתפלל (שו"ע ק"ח - ח) ועיין בבה"ל (ס"ז) דיש ליזהר באבות שלא יהא פונה באמצע הברכה לדברים אחרים ואפילו אם בעת שיאמר אח"כ התיבות של הברכה צריך יחזור ויכוון ויש לעיין לענין דיעבד ועכ"פ לכתחלה יש ליזהר בזה מאד מ"מ מי שאינו יודע להתפלל יצא בתפלת הש"ץ ואולי דשם מיירי שמבין עכ"פ ברכת אבות ועיין ברמ"א דהאידינא אין חוזרין דאף בחזרה לא יכוין ולמה יחזור ועיין בבה"ל דכוונתו אם סיים השמ"ע ולא כיוון באבות אבל אם עומד אצל אתה גבור האין נאמר לו שיברך עוד ברכות שלא יצא בהם ולכן יותר טוב שלא יאמר עוד אתה גבור כלל וימתין על הש"ץ שגומר ברכת אבות ויכוין לצאת וכשיגיע הש"ץ לאתה גבור יתחיל בעצמו ובאבות כיון שאינו יכול לברך אותה בעצמו יצא בתפלת הש"ץ כמי שאינו בקי אמנם עיין באג"מ (ה - ה - ח) שכתב דלא מסתבר כלל לומר שהפסקה כהרהור הוי הפסקה ולכתחלה ודאי יש ליזהר ועיין בחידושי רב חיים בריסק בענינינו

(טו) שכח לומר פסוק דה' שפתי עיין במ"ב (ק"ח - י) ובבה"ל דמסתפק אם יצא ומשמע שיותר נוטה שיצא וא"צ לחזור ותלוי אם הוי כתפלה ארוכה או תקנה בעלמא כהשבינו במעריב ואבאר אמנם עיין באג"מ (ה - כ"ז - ח) שמי שטעה באופן שצריך לחזור לראש כשהוא עדיין עומד בתפלה שלא עקר רגליו שלא יצטרך לחזור אלא לתחלת ברכה ראשונה ולא מה' שפתי כיון דלא הופסק חשיבות עמידתו בתפלה מצד החיוב שעליו לחזור לראש אבל עקר רגליו הוי הפסק וצריך לומר ה' שפתי קודם ועוד כתב דאם שכח ה' שפתי צריך לחזור ומתפלל שהיא כתפלה אריכתא שהתקנה דרבי יוחנן שאמרו אותה היה לעיכובא ודלא כהמ"ב אמנם ליהיו לרצון כששכח שהיא אחר התפלה שכבר היתה הגונה ומקובלת אינו חוזר אע"פ שהיה באותו תקנה דרבי יוחנן

(טז) להתפלל למשיח צדקינו עיין בבא מציעא (פ"ה): במעשה ברב חייא ובניו שהיה בידו כח להביא משיח קודם זמנו וה' מעכבו דאין מתפללין למשיח לבוא קודם זמנו אמנם האג"מ (ה - כ"ז - ח - סופו) כתב שזוה היה בזמנם אבל בזמנינו שכבר יותר מ"ט מאות שנה אחר החורבן ומשיח הוא זקן מופלג יכול להתפלל שיבוא בכל יום ואפילו בכל רגע

נפסם לעלוני נשמות אבי אורי ל' אלילי צדק לילא ב"ר יעקב ארזכ" ע"ה אלא אורתי כאלה רחל ב"ר גרשון חנוך הפניק הכפן ע"ה